

OUTSIDERS WORDEN INSIDERS

Door: Vera Ros / Recensie / Kunst algemeen
30 maart 2016

Met een nieuw museum in Amsterdam en een groot overzicht in de Kunsthal lijkt de museumwereld outsiderkunst eindelijk echt serieus te nemen. Nu alleen nog die naam veranderen.

Door Vera Ros

'Eerste Outsider Art Museum in Nederland.' Zo presenteerde een trotse Hermitage Amsterdam onlangs de nieuwe afdeling outsiderkunst. Helemaal juist is dat niet. Zo kende Zwolle eerder zo'n museum waarvan het Gemeentemuseum Den Haag vorig jaar een interessante selectie toonde. Maar dit nieuwe initiatief onderstreept wel, zoals [hier](#) naar aanleiding van die tentoonstelling viel te lezen, de groeiende waardering van de lang als excentriek of psychiatrisch weggezette outsiderkunst.

Impressie Outsider Art Museum in Hermitage Amsterdam. Foto: Evert Elzinga.

Het Outsider Art Museum met de internationale collectie van samenwerkingspartner Museum Het Dolhuys heeft de plaats ingenomen van een van de Hermitage-winkels. Een schemerdonkere ruimte met bronskleurige wanden waarin de werken mooi worden uitgelicht (en bijschriften helaas lastig te lezen zijn). Veel Japanners zitten ertussen. Prachtig zijn de knalroze en -paarse stifttekeningen vol vruchtbaarheidssymboliek van Marie Suzuki (1979), waarin de invloed van Japanse prentkunst en mangastrips lijkt door te klinken. Of de van metalen sluitstrips in elkaar gedraaide, glinsterende soldaatjes van Shota Katsube (1991). Op een kussen onder glas ogen ze als kostbare objecten. Mooi zijn ook de vibrerende tekeningen van de Nederlandse Jannemiek Tukker (1964). Nog veel meer interessant werk is te zien in de galerie en artotheek van zorgorganisatie Cordaan, voormalige bewoner van het pand aan de Amstel, waaraan een atelier is verbonden.

Nightcap, 2009, Tomoyuki Shinki (Japan), met dank aan The Museum of Everything.

Grote namen

Terwijl de Hermitage vooral actuele kunst toont, biedt de Rotterdamse Kunsthal een overzicht van het rondreizende 'The Museum of Everything' van de Brit James Brett, flamboyant ambassadeur van outsiderkunst, dat veel 'gevestigde' namen bevat. De bezoeker waant zich eerder een outsider op zijn ontdekkingstocht in dit enorme doolhof van houten, groezelig gemaakte wanden. Vormgeving die misschien onbewust het clichébeeld bevestigt van outsider art als ongepolijste, niet als 'echt' serieus te nemen kunst. Maar die ook dezelfde ongedwongen sfeer creëert van kunstbeurzen voor opkomend talent of een beurs als Amsterdam Drawing.

Zonder titel, ca. 1940/1960, Henry Darger (VS), met dank aan The Museum of Everything.

Het hangt en staat hier vol met schilderijen en werken op papier van vaak fors formaat, sculpturen, maquettes en installaties van de meest uiteenlopende materialen, tot afval toe. Toch is er verdieping omdat redelijk wat kunstenaars met meerdere werken zijn vertegenwoordigd of aparte ruimtes krijgen toebedeeld. Hoogtepunt is wel die van de Amerikaan Henry Darger (1892-1973), wiens werk een cultstatus heeft en waarvan zelden zoveel was te zien. In acht vitrines zijn Dargers getekende panorama's te zien van de Vivian Girls; kleine meisjes die in sprookjesachtige landschappen soms de gruwelijkste avonturen beleven. Vergelijkbaar is het fictieve familie-album van zijn landgenoot Morton Bartlett (1909-1992). Zijn foto's van (meisjes)poppen, de poppen zelf en hun kleertjes vormen een beklemmend Gesamtkunstwerk, dat eigenlijk één grote roep om liefde is. Totaal anders zijn weer de tekeningen van solitaire, sterk op gesluerde vrouwen lijkende figuren van de Iraniër David Koochaki (1939, ook te zien in Amsterdam); een bewijs dat niet elke outsider de neiging heeft papier vol te kriebelen met fantasiewerelden in de vorm van stadsplattegronden of beeldverhalen.

*Quartumdimensio Aedificium, 1973, Paul Laffoley (VS),
Met dank aan The Museum of Everything.*

Landelijke manifestatie

Net als eerder in Den Haag zijn in Amsterdam en Rotterdam voortdurend dwarsverbanden te leggen met namen en stromingen uit de reguliere moderne en hedendaagse kunst. Waardoor opnieuw de vraag rijst in hoeverre je nog van outsiderkunst moet spreken. In Amsterdam hebben ze het daarom liever over het 'museum van de geest' en 'de innerlijke stem in de kunst', de Kunsthal houdt het op 'niet-academische kunst'. Hoe sympathiek ook bedoeld, misschien wordt het langzamerhand eens tijd om alle etiketten te laten vervallen en het werk van insiders en outsiders veel structureler dan tot nu toe soms gebeurde, door elkaar als 'kunst' te presenteren. Een punt dat in het landelijke programma met discussies en lezingen ongetwijfeld aan de orde zal komen.

Outsider Art Museum in Hermitage Amsterdam; dagelijks 10-17 (ook galerie en artotheek); € 12,50 / MK gratis;

www.outsiderartmuseum.nl en www.hermitage.nl. De samenwerking tussen de Hermitage, Museum Het Dolhuys en Cordaan geldt voor vijf jaar, met een optie voor tien jaar.

'The Museum of Everything' t/m 22 mei in Kunsthal, Rotterdam; di-za 10-17, zo 11-17; € 12,00 / MK gratis; www.kunsthal.nl, www.musevery.com

meer bij [landelijk programma](#).

James Brett houdt op 1 en 15 april art talks in Amsterdam,